

Weinig kerkelijk, en nog dalend ook

In Drenthe is het kerkbezoek de afgelopen jaren het sterkst teruggelopen van alle provincies; het CBS noteert een daling van 10 procent. De kerkelijkheid is er toch al laag: 40 procent. Alleen Groningen scoort met 37 procent nog lager. Wel is het beeld in Drenthe zeer divers: de

gemeente Aa en Hunze, waarvan Rolde deel uitmaakt, is zeer seculier, met 20 procent kerklidmaatschap en 5 procent kerkbezoek. De gemeente Hoogeveen vertegenwoordigt het andere uiterste: 51 procent lidmaatschap, 22 procent kerkbezoek.

minees, niet zelden aangesloten bij de zeer vrijzinnige Zwingli-bond, boden tegen elkaar op in het niet-noemen van God tijdens de preek.

“Zo is het nu niet meer, hoor”, zegt Katerberg.

“Hans noemt ons altijd: lieve mensen van God”, beaamt Peter Visser, die contactpersoon is voor zending, werelddiaconaat en ontwikkelingsamenwerking, maar zichzelf voorstelt als ‘kerkschoonmaker’. Dat is hij ook, samen met twee andere mannen.

“Kent u de uitdrukking ‘op wielen?’”, vraagt Hillie Koopman-Kazimier, echtgenote van Gerard en diaken. “Nou, zo was het hier: hervermd op wielen.”

“De Drenten zijn Saksen”, zegt Katerberg, “en onder de Saksen, die zich niet gemakkelijk lieten kerstenen, heeft het geloof een eigen karakter behouden. Het gaat dan vooral om God als vaderfiguur, de voorzienigheid, het er-moet-toch-iets-zijn. Termen als ‘verlosser’, ‘middeelaar’ en ‘bloedoffer’ zijn hier nooit ingedaald, dogmatisch waren de Drenten helemaal niet, en kerkgangers al evenmin.”

“De kerkelijke gemeente drijft op de import”, bevestigt Desiree Schriek, voorzitter van de Stichting Behoud Rolder Kerk. “We hebben 300 à 400 actieve leden. Maar het gebouw is belangrijk voor het hele dorp. De mensen houden van de kerk als symbool van samenleven, en van de toren als symbool van het mysterie tussen hemel en aarde. We willen daarop inhaken door mensen te betrekken bij wat we doen. Niet alleen om het gebouw financieel overeind te houden, ook omdat het aansluit bij waar wij voor staan. Vandaar de kerstmarkt, de boekenmarkt, de concerten en de lezingen.”

“Voor onze zinnige zondagavonden komen mensen uit de wijde omtrek, ook uit Assen”, zegt Dolf van der Wal, voorzitter van de oecumenische werkgroep. “En het publiek is zeker niet alleen kerkelijk. Het gaat ons om bezieling en verdieping, dat is breder. We hebben Her-

man Wijffels gehad, Pim van Lommel, Dries van Agt, Douwe Draaisma – soms zijn we gewoon uitverkocht.”

“Maar we zijn geen kantine van een voetbalclub”, zegt Katerberg. “Het gaat wel om het woord van Christus voor de wereld, en dat heeft dus alles te maken met wat er in de wereld gebeurt, zowel op het persoonlijke als op het maatschappelijke vlak.”

Alledaagse gekte

“Wat Hans preekt, helpt je om los te komen van de alledaagse gekte”, zegt Desiree Schriek.

“Mij gaat het om de gemeenschap”, zegt Gerard Koopman. “Ik kom hier niet om meer kans te hebben op het hiernamaals, ik kom niet voor de dominee, ik kom om aardige mensen te ontmoeten en met hen een kop koffie te drinken. Dat is mijn vorm van spiritualiteit. Wat ik trouwens mooi vind: Hans noemt de paus soms wel drie keer in een preek.”

“In plaats van God”, lacht Peter Visser. “Gods plaatsvervanger.”

“Ja, we zijn gek op deze paus”, zegt Katerberg. “En onze samenwerking gaat ver, hoor. We vieten elk jaar samen de paascyclus, te beginnen met Witte Donderdag. Officieel mag dat niet, wat de katholieke kerk betreft, omdat het gaat om Christus’ instelling van de eucharistie. Wij doen het zo dat het formeel een dienst is die wordt georganiseerd door de protestanten, en dus niet gezamenlijk. Dan kan het.”

“Door gewoon samen in deze kerk te zijn, beïnvloeden we elkaar automatisch”, zegt Hans Bots, lid van de cantorij. “Mijn vrouw is niet lang geleden overleden, en ik vind het erg plezierig dat ik voor haar een kaarsje kan aansteken in de kerk en dat er een gedenksteentje is. Toen ze ziek was kwam ook de dominee op bezoek, dat was heel waardevol.”

“Het gaat om de mensen”, zegt Gerard Koopman. “Alleen maar om de mensen.”

Braeckman reikt instrumenten aan voor het denken over geboorte, leven en dood

boekrecensie Religie

Johan Braeckman: **Recht maken wat krom is?** Home Academy, Gouderak, ca. 5,5 uur, te downloaden van home-academy.nl à € 27,-.

★★★★★

De spreker

Spreker? Jawel, want ditmaal geen recensie van een boek, maar van een hoorcollege over bio-ethiek. Docent is Johan Braeckman, hoogleeraar bij de vakgroep wijsbegeerte en moraalwetenschap van de Universiteit Gent. Vorig jaar sprak hij in het kader van Studium Generale Delft over ethische kwesties rond geboorte, leven en dood. Nu is de registratie van die serie spreekbeurten beschikbaar onder de titel ‘Recht maken wat krom is?’

Zijn ambitie

Een tikkeltje hoogdravend gesteld: ethische kaders aanreiken die helpen na te denken over medische en biotechnologische ontwikkelingen. Dit is belangrijk omdat er zoveel meer mogelijk is dan vroeger. Vandaar ook de titel van het college. Die verwijst – overbodig om te zeggen natuurlijk – naar het bijbelboek Prediker. ‘Wie kan recht maken wat Hij krom heeft gemaakt?’ Heel lang was dit een retorische vraag. Lichamelijke afwijkingen of defecten moesten we accepteren. Dat veranderde de afgelopen decennia, met dank aan een lange reeks wetenschappelijke inzichten en nieuwe technieken: klonen, genmanipulatie, orgaantransplantatie. Waar voorheen slechts berusting paste, moeten we nu ingrijpende beslissingen nemen over geboorte, leven en dood. Het komt de kwaliteit van die beslissingen ten goede als ze weloverwogen zijn. Hier schiet Braeckman te hulp.

Het resultaat

Een hoorcollege dat doet wat het belooft. Na afloop beschikt de luisteraar over een instrumentarium dat helpt bio-ethische vraagstukken te ontleden. Braeckman is dus géén vraagbaak die aangeeft wat de correcte standpunten zijn en wat absoluut niet kan. Niet dat hij zich op de vlakte houdt – zo pleit hij fel tegen het klonen van mensen – maar het accent ligt op analyse. Inzicht in de meest urgente discussies, en de hele en halve argumenten die worden aangevoerd, is wat hij beoogt.

Sprekend voorbeeld

Braeckman rekent af met een veelgehoord argument dat eigenlijk een non-argument is: de naturalistische drogreden. Ter illustratie haalt hij de invloedrijke encyclopedie van 1968 aan. Mensen moet aan Gods wil gehoorzamen, valt er in deze richtlijn vanuit het Vaticaan te lezen. Met

andere woorden: geen anticonceptie, omdat dit ingaat tegen de natuurwet dat seks bedoeld is voor voortplanting. Maar ook het omgekeerde is onacceptabel. Dus geen ivf, omdat voortplanting alleen via seks mag gebeuren.

Je treft de redenering ook aan bij de milieubeweging. Genmodificaties, bijvoorbeeld van gewassen, zijn onnatuurlijk en zouden daarom verboden moeten zijn. Een drogreden, aldus Braeckman. Uit de manier waarop de natuur in elkaar steekt, kun je niet afleiden dat ze zo in elkaar behoort te steken. De natuur biedt voor elk wat wils. Daarbij kun je uit de natuur alles afleiden. Wie wil aantonen dat vlees eten natuurlijk is, verwijst naar de leeuw. De vegetariër daarentegen doet een beroep op de grazende koeien in de wei. Maar duidelijke ethische codes zoek je er tevergeefs.

Reden om het hoorcollege niet te beluisteren

Tja, die is er eigenlijk niet. Technisch is er steeds meer mogelijk. Pas geleden bleek een arts een oor te kunnen laten groeien op de onderarm van een patiënte. Het oor was bedoeld voor transplantatie. Het is moeilijk om een zekere hui- ver te onderdrukken bij het zien van de foto’s. Het is dezelfde emotie die hoort bij het zien van een horrorfilm. Griezelen is misschien leuker, maar tot een afgewogen oordeel leidt dit niet, terwijl de praktijk juist hierom vraagt.

Reden om het wel te beluisteren

Braeckman geeft geen abstract lesje in ethiek. De drie luiken van het hoorcollege – geboorte, leven, dood – beginnen telkens met een stevig lesje medische en biotechnologische geschiedenis. De ontdekking van het DNA, de eerste harttransplantatie, het gekloonde schaap Dolly. De overzichten in vogelvluchten maken nog eens duidelijk hoe snel de ontwikkelingen gaan. Daarbij vergroten die geschiedenislessen de autoriteit van de spreker. Die weet waarover hij het heeft. Weinig is zo vervelend als iemand die vanaf de *moral high ground* wijsheden debiteert en voor wie de praktijk geen listige dilemma’s opwerpt.

SEBASTIEN VALKENBERG

Trouw tipt religie

1. Recht maken wat krom is?

Johan Braeckman
★★★★★

2. Het bedenkelijke. Over het obscene in de cultuur

Stefan Hertmans
★★★★★

3. De stem van je karakter

Mari Ruti
★★★★★

4. Aap zoekt zin

Pouwel Slurink
★★★★★

5. Hannah Arendt: Politiek denker

Dirk de Schutter en Remi Peeters
★★★★★